

Directora del XXVI Colloque International AFUE.

Professora Titular del Departament de Filologia Espanyola,
Moderna i Clàssica de la UIB

«Cal desmuntar el clixé que la ciència no va lligada a les humanitats»

De quina manera t'endinses en el món de la recerca?

Des de sempre he estat una gran lectora: de nina llegia tot el que trobava i, pel que fa al francès, record que ja **llegia abans de saber parlar**. Des de secundària, tenia molt clar que volia fer lletres! No sé si vaig escollir francès per tradició familiar: el meu pare fou descendent de sollerics emigrats a França, i suposo que per això, a l'hora de triar una carrera, vaig decidir-me per Filologia Romànica en la branca de francès. **He triat per amor a la literatura i a les lletres**, sense pensar en sortides professionals. En acabar la carrera, vaig començar com a interina a secundària; vaig passar pel periodisme i, com que tenia temps, vaig fer la tesi doctoral. Així vaig descobrir el gust per la recerca i per l'escriptura científica, perquè jo ja escrivia (i escric!) poesia. I, quant a la recerca, bàsicament m'he centrat en la literatura francesa des del simbolisme fins la II Guerra Mundial. Em dedico a l'estudi del Relat de viatges, gènere que permet una anàlisi des de perspectives molt diverses: geopoètica, intertextualitat, imagologia, etc.

La literatura és una eina per retratar el passat i radiografiar el present?

Els bons llibres parlen de l'ànima humana. Són un retrat del les grans pors i angoixes dels homes; un tresor que permet apropar-se al misteri de l'ànima humana, tan pròxima a la mesquinesa i la iniquitat, com també a la bondat i la generositat. I pensar que ambdues poden cohabitar en una mateixa persona! La novel·la *Viatge al fons de la nit*, de Louis-Ferdinand Céline, és meravellosa i d'una delicadesa increïble, però l'autor també va firmar uns pamflets antisemites que et foraden. Dic això perquè, a través de la literatura, entres en la complexitat de l'ésser humà. En el cor de moltes obres trobam les ferides d'aquelles persones que les varen escriure, com ocorre amb Marguerite

Duras o Albert Cohen.

Com es construeix l'alteritat, la mirada envers l'altre, a través de la literatura de viatges?

La literatura de viatges s'endinsa en l'estudi de l'altre i de l'estereotip a través de la imagologia, la qual permet la construcció d'imaginis socials que es desprenen dels textos literaris. Hi ha una mirada preconcebuda envers l'altre i llocs comuns que es repeteixen, com el tòpic de l'espanyol orgullós o del francès altiu. Hi ha pocs relats de viatges que tinguin una mirada original sobre les persones, i, de fet, perpetuen els mateixos estereotips. Ara mateix hi ha una sèrie d'escriptors anglesos, francesos i alemanys que escriuen en la seva llengua; publiquen fora, però viuen a Mallorca. I avui en dia encara mantenen l'estereotip del mallorquí rude i folklòric que va amb calçons amb bufes. I et demanes, fins quan? **La Mallorca d'ara no és la Mallorca de George Sand!** A més, cal distingir entre els relats de viatges descriptius i d'uns altres basats en la interioritat i subjectivitat, com ocorre amb l'assaig *Amor a la vida*, d'Albert Camus, el qual entra de ple en el mite insular i fa de l'illa un lloc fràgil i poètic.

Què té de màgic el mite insular? Quins són els límits del paradís?

En el cas de Camus, hi ha un esperit poètic inherent a la persona i hi trobam aquesta mirada subjectiva de l'illa, com ocorre amb l'escriptor Marc Bernard. En canvi, els relats de viatges són més objectius, l'escriptura més referencial i descriptiva. L'estudi de l'obra de diferents escriptors que han escrit sobre nosaltres ens permet analitzar el pas d'una Mallorca idíl·lica, que conté poesia en si mateixa, a la Mallorca del sexe, les drogues i el rock-and-roll. I la literatura reflecteix aquesta realitat: les Balears com a destinació sexual i de desenfrenament és molt present en els escriptors,

i sobretot en els anglesos. Així ens veuen i així venen!

Què va significar per tu organitzar el col·loqui AFUE l'any 2017?

L'Associació de Francessistes d'Universitats Espanyoles (AFUE) és una associació nascuda el 1987 per promoure els estudis del francès a la Universitat que, entre d'altres activitats, organitza col·loquis a diferents ciutats. Mai no s'havia fet a Mallorca i m'insistien molt, així que en el vint-i-sisè aniversari de l'associació el col·loqui es va celebrar a la UIB sota el títol "Mediterrània inter/transcultural. L'altre, el lloc de l'altre, la llengua de l'altre". Vàrem ser prop de noranta assistents i vàrem tractar totes les disciplines del francès: lingüística, didàctica, traducció, estudis culturals, literatura, etc. Varen ser tres dies esgotadors, molt intensos, però molt gratificants, perquè vàrem donar recorregut a la literatura científica i als nostres projectes. Tothom va sortir-ne molt content!

Parlam de reptes de futur?

El gran repte seria tenir temps per escriure un llibre i continuar amb la poesia! El que passa és que la docència, la burocràcia i el dia a dia ens menja: o aconsegueixes un any sabàtic o no pots fer una recerca profunda perquè és gairebé impossible. A més, el sistema s'encamina a acabar amb les humanitats. A les avaluacions del ministeri puntua més un article de deu pàgines que un llibre de dues-centes! Com a humanistes, hauríem de reflexionar dintre el propi col·lectiu: per què hi ha aquesta pèrdua d'interès en les humanitats? Hem de saber reivindicar-nos i no en tinc la resposta. Però basta veure què passa a l'educació secundària: professorat de francès que es jubila, professorat de francès que desapareix. El mateix amb filosofia o clàssiques. A aquesta generació la priven de moltíssimes coses.

Abans parlaves dels estereotips. Quin paper tenen els rols de gènere en la ciència?

Pens que sobretot ens marquen a l'hora de prendre decisions. Segons molts estudis, les dones decideixen influïdes, conscient o inconscientment, per construccions socials. Les diferències són més notables a l'empresa privada, perquè a la Universitat les oportunitats són les mateixes per a tothom. No conec el món privat, però les estadístiques mostren que als llocs de responsabilitat hi ha homes. Per què? És molt complicat! Al «meu» món, el de les humanitats i les lletres, la majoria som dones i són elles les que lideren els projectes de recerca. Però qui són els rectors, vicerectors i catedràtics? Habitualment, hi ha més homes. Potser les dones donem menys importància a la carrera professional perquè ens interpel·la més la

conciliació, no ho sé. Ho fem per rols socials o ho triam lliurement? Sigui com sigui, el problema és que mentre la dona dedica més temps a les cures, el company es dedica a la producció científica, la qual cosa és un greuge. És difícil contestar i és difícil conciliar.

Què hem de fer per caminar envers la conciliació?

Sense l'ajuda d'algú és impossible. En el meu cas, la parella i la família, i només tinc paraules d'agraïment: vaig ser mare abans d'entrar a la Universitat i feia la tesi amb una mà i amb l'altra agombolava la nina al bressol! Calen serveis socials que ajudin a promoure alhora polítiques de planificació familiar i d'ajuda a la dependència, que revertirien molt positivament en més integració de la dona. A més, **s'ha de desmuntar la idea que la ciència és cosa d'homes i que no va lligada a les humanitats.** És un doble clixé, i desmuntar aquests tòpics contribuiria a desfer els rols que històricament s'han associat a la dona. Es fa difícil creure que continuïn tan arrelats, però les estadístiques són contundents.

Un final. Com es cultiva l'amor a les lletres?

És quelcom gairebé innat, com un infant que es posa a pintar, un altre se sent atret per la música o per les lletres. Hi ha persones a les quals els dones un llibre i ja no s'aturen mai de llegir. Jo en som una! No sé si això es cultiva o no; el que sé és que vas de llibre en llibre!

